

Janusz Jeljaszewicz

HISTORIA CENTRUM ZWALCZANIA CHORÓB (CDC) W ATLANCIE, USA

Państwowy Zakład Higieny w Warszawie

W Atlancie w stanie Georgia w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej założono 1 lipca 1946 roku Centrum Chorób Zakaźnych – The Communicable Diseases Center. Była to ważna data historyczna bowiem ośrodek ten wkrótce stał się symbolem tego co najlepsze w nauce i w praktyce biomedycyny amerykańskiej i światowej w zakresie zapobiegania i zwalczania zakażeń i skażeń.

Nazwa ośrodka zmieniała się chociaż zawsze posługiwano się skrótem CDC; początkowo zmieniono ją na Center for Disease Control, a obecnie oficjalna nazwa brzmi Centers for Disease Control and Prevention.

Założycielem CDC był Dr *Joseph W. Mountin*, a cały ośrodek mieścił się na jednym piętrze Volunteer Building na głównej ulicy Atlanty, Peachtree Street. Za-trudnionych było około 400 osób, głównie inżynierów i entomologów – przed 1 lipca 1946 roku pracowników agencji Malaria Control in War Areas. Dzięki ich pracy udało się uniknąć malarii w południowo-wschodnich stanach USA.

CDC szybko zdobyło szerokie uznanie u specjalistów w różnych dziedzinach zdrowia publicznego i stało się miejscem spotkań i szkoleń personelu z całych USA i świata. Dr *Mountin* nie był jednak zadowolony ze stanu zaawansowania ośrodka i uważał, że CDC powinno zajmować się wszystkimi chorobami zakaźnymi. W tym czasie, inne instytucje w Waszyngtonie zajmowały się gruźlicą i chorobami wenerycznymi. Dojrzała koncepcja centralnego ośrodka epidemiologii, zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. Ośrodek taki stworzył wybitny epidemiolog, Dr *Alexander Langmuir*, który przybył do CDC w 1949 roku.

W latach 1950-tych CDC dalej rozwijało się, chociaż jego przeżycie jako instytucji nie było całkiem pewne. Wprawdzie Emory University w Atlancie dał wspaniało-myślnie odpowiedni teren pod budowę nowego ośrodka już w 1947 roku, ale budowa rozpoczęła się dopiero 10 lat później. Public Health Service, federalny system zdrowia w USA i formalny zwierzchnik CDC, był tak pochłonięty dynamicznym rozwojem Narodowych Instytutów Zdrowia (National Institutes of Health) w Bethesda w stanie Maryland, że mało zajmował się „prowincjonalnym” ośrodkiem w Atlancie. Jednak dzięki sukcesom w zapobieganiu poliomyelitis i grypie,

w połowie lat 1950-tych, pozycja CDC znacznie umocniła się, a ośrodek zaczął powiększać się przez formowanie nowych programów żywienia, zwalczania gruźlicy i chorób wenerycznych, chorób kwarantannowych (Foreign Quarantine Service) oraz medycyny przemysłowej. Inne dziedziny zostały powoli wchłonięte przez CDC, opracowano nowe programy i dalej rozbudowywano ośrodek tworząc nowe, znakomicie wyposażone laboratoria.

W latach 1960-tych CDC stało się wiodącym ośrodkiem amerykańskim w szeroko pojętej medycynie zapobiegawczej i zwalczaniu chorób zakaźnych. W następnej dekadzie CDC okazało się przodującym ośrodkiem światowym, szczególnie w epidemiologii i diagnostyce zakażeń. Na przykład, w CDC wykryto istnienie drobnoustroju, *Legionella pneumophila*. Tam też zbadano wirusa Ebola. Obecnie CDC jest jedynym w swoim rodzaju centrum, które może się podjąć każdego badania epidemiologicznego dysponując kadrą świetnie wyszkolonych, młodych epidemiologów z międzynarodową praktyką oraz systemem dobrze wyposażonych laboratoriów zdolnych do badania szczególnie zakaźnych drobnoustrojów. Ośrodek ten prowadzi obecnie wiele programów o szczególnym znaczeniu; obok wielostronnego monitorowania chorób zakaźnych przy pełnej diagnostyce mikrobiologicznej do oceny stanu zakażeń szpitalnych Amerykanom udało się zjednoczyć w CDC wszystkie elementy związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych. W CDC mieści się centrum Narodowego Programu Szczepień (National Immunization Program) obejmującego epidemiologię i nadzór nad chorobami zakaźnymi jak i planowanie i nadzorowanie wykonania szczepień ochronnych. International Health Program ma duże znaczenie dla zdrowia świata i ściśle współpracuje z międzynarodowymi organizacjami takimi jak Światowa Organizacja Zdrowia czy UNICEF. Eksperti i konsultanci z CDC odegrali pierwszorzędą rolę w programie eradykacji ospy na świecie i w walce z trwającą jeszcze epidemią błonicy na terenach dawnego Związku Radzieckiego. Młodych doradców z CDC można spotkać w wielu krajach rozwijających się.

Państwowy Zakład Higieny (założony w 1918 roku) ma od lat 1960-tych ściśle kontakty z CDC. Znalazły one szczególnie efektowny wyraz w sukcesie programów badawczych prowadzonych w PZH, a wspieranych przez CDC, na tematy zakażeń wirusowych, zakażeń gronkowcowych i zapaleń wątroby. Były to wieloletnie programy badawcze prowadzone w latach 1960-tych i 1970-tych. Wielu pracowników naukowych PZH przebywało na dłuższych lub krótszych pobytach naukowych w CDC. W 1996 roku, na zaproszenie dyrektora CDC, *dr Satchera*, dyrektor PZH przebywał w CDC w Atlancie; przewidywane są nowe wspólne programy badawcze.

Ta krótka notatka oparta jest na materiałach, które cytuję poniżej dla zainteresowanego czytelnika:

Brownlee S. „The Disease Busters”. U.S. News and World Report: Science and Society, 25 March 1995
CDC, CDC World-Wide Web site: <http://www.cdc.gov/> (zawiera także elektroniczne wersje MMWR, Epi Info, Epi Map i SSSI)

Etherdige E.W. Sentinel for Health: A History of the Centres for Disease Control. Berkeley, University of California Press, 1992

- Foege W.H.* „Centers for Disease Control”. *Journal of Public Health Policy* 1981, 2:8–18
- Hand D.* „Detectives of Disease”. *Geo*, May 1983, 62–113
- Hedges R.* „Elite Corps Tracks Clues Around World”. *USA Today*, 8 April 1983, 1–2A
- Isaacson W.* „Hunting for the Hidden Killers”. *Time*, 4 July 1983, 50–55
- Jarset P.* „The Disease Detectives”. *National Geographic*, January 1991, 114–140
- Langmuir A.D.* „The Epidemic Intelligence Service of the Center for Disease Control”. *Public Health Reports* 1989, 95:470–477
- Medical News & Perspectives*. *Journal of the American Medical Association* 1990, 263:2563–2617
- Morbidity and Mortality Weekly Report*, June 28, 1996/Vol. 45/No.25
- Pizer V.* „The Disease Detectives”. *The American Legion*, March 1982, 16–47
- Pons T.T.* „The Virus Hunters”. *Cosmopolitan*, November 1978, 282:16–47
- Rochell A.* „CDC at 50: Crusades and Controversies”. *Atlanta Journal-Constitution*, 21 January 1996, sec. H. special report
- Roueché B.* „The Medical Detectives”. 2 tomy. New York, Truman Talley Books, 1980–1984
- Schwarz M.A.* „Disease Busters: CDC Scientists Called Heroes for a Reason”. *USA Today*, 19 May 1995, 1–2A